

คำแนะนำ
นายทะเบียนสหกรณ์

ประเด็นปัญหาและแนวทางปฏิบัติ
วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการดำเนินการสหกรณ์
ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542

คณะกรรมการศึกษาพิจารณาวางระบบ หลักเกณฑ์
กำกับวาระการเป็นกรรมการสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร
กรมส่งเสริมสหกรณ์
พ.ศ. 2546

คำนำ

คำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ “ประเด็นปัญหาและแนวทางปฏิบัติวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542” ฉบับนี้ กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการกำกับวาระการเป็นกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ให้เป็นไปตามกฎหมายสหกรณ์ และเกิดประโยชน์ในการดำเนินกิจการของสหกรณ์

คำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ฉบับนี้ เกิดจากการศึกษาพิจารณาวาระระบบ หลักเกณฑ์ หรือแนวทาง ของคณะกรรมการศึกษาพิจารณาวาระระบบ หลักเกณฑ์ กำกับวาระการเป็นกรรมการดำเนินการสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร ซึ่งกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้แต่งตั้งขึ้น จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคำแนะนำนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสหกรณ์จังหวัดและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติและแนะนำสหกรณ์ต่อไป

คณะกรรมการศึกษาพิจารณาวาระระบบ หลักเกณฑ์ กำกับวาระ
การเป็นกรรมการดำเนินการสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร
กันยายน 2546

สารบัญ

	(หน้า)
ประเด็นที่ 1 กรณีการควบ การแยกสหกรณ์	1
ประเด็นที่ 2 ประธานกรรมการ	2
ประเด็นที่ 3 ตำแหน่งกรรมการดำเนินการว่างลงก่อนถึงคราวออกตามวาระ	3
ประเด็นที่ 4 ระเบียบว่าด้วยการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการ หรือ ระเบียบว่าด้วยการสรรหาคณะกรรมการดำเนินการ	6
ประเด็นที่ 5 จำนวนกรรมการดำเนินการ	8
ประเด็นที่ 6 ชุมนุมสหกรณ์	10
ประเด็นที่ 7 ประเด็นปัญหาอื่นๆ	13
ภาคผนวก คำสั่งกรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่ 215/2546 ลงวันที่ 30 เมษายน 2546	14

ประเด็นที่ 1

กรณีการควบ การแยกสหกรณ์

ปัญหา

กรณีสหกรณ์ควบเข้ากันเป็นสหกรณ์ใหม่ การนับวาระกรรมการดำเนินการที่มาจากเลือกตั้งของสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นใหม่นั้น จะต้องนับรวมวาระการเป็นกรรมการของสหกรณ์เดิมด้วยหรือไม่

แนวทางปฏิบัติ

เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์ได้รับจดทะเบียนสหกรณ์ที่ควบเข้ากันเป็นสหกรณ์ใหม่ตามความในมาตรา 94 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แล้ว จะถอนชื่อสหกรณ์เดิมที่ได้ควบเข้ากันนั้นออกจากทะเบียน ทำให้สหกรณ์เดิมสิ้นสภาพนิติบุคคลและวาระการดำรงตำแหน่งย่อมสิ้นสุดไปด้วย กรรมการดำเนินการของสหกรณ์ใหม่จึงนับเป็นวาระแรก

ปัญหา

สหกรณ์ที่เกิดขึ้นจากการแยกสหกรณ์ การนับวาระกรรมการดำเนินการที่มาจากเลือกตั้งของสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นใหม่นั้น จะต้องนับรวมวาระการเป็นกรรมการดำเนินการของสหกรณ์เดิมด้วยหรือไม่

แนวทางปฏิบัติ

1. การแยกสหกรณ์ ให้ถือว่าสหกรณ์ที่เกิดขึ้นจากการแยกสหกรณ์เป็นสหกรณ์ใหม่ตามมาตรา 99 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 ดังนั้น ผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งกรรมการดำเนินการก็ให้เป็นการนับวาระใหม่
2. สำหรับสหกรณ์เดิมก็ให้นับวาระไปอย่างเดิม

ประเด็นที่ 2

ประธานกรรมการ

ปัญหา

ประธานกรรมการจะต้องจับสลากออก เมื่อดำรงตำแหน่งครบหนึ่งปีตามความแห่งมาตรา 50 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ด้วยหรือไม่

แนวทางปฏิบัติ

ประธานกรรมการถือเป็นกรรมการดำเนินการคนหนึ่ง จึงต้องจับสลากออกตามความในมาตรา 50 วรรคสอง ด้วย

ปัญหา

เมื่อตำแหน่งประธานกรรมการว่างลงก่อนถึงคราวออกตามวาระ สหกรณ์จำเป็นต้องเรียกประชุมใหญ่ วิสามัญเพื่อเลือกตั้งประธานกรรมการหรือไม่

แนวทางปฏิบัติ เมื่อตำแหน่งประธานกรรมการว่างลง

1. กรณีข้อบังคับได้กำหนดวิธีปฏิบัติไว้ชัดเจนแล้ว ก็ให้ถือปฏิบัติตามที่กำหนดในข้อบังคับ
2. กรณีข้อบังคับไม่ได้กำหนดวิธีปฏิบัติไว้เป็นการเฉพาะ รองประธานกรรมการสามารถปฏิบัติหน้าที่แทนได้อยู่แล้ว ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของสหกรณ์ว่าจะเรียกประชุมใหญ่วิสามัญเพื่อเลือกตั้งซ่อมหรือไม่ หรืออาจรอจนกว่าจะถึงวันประชุมใหญ่สามัญประจำปีแล้วจึงจะเลือกตั้งซ่อมหรือเลือกตั้งใหม่ แล้วแต่กรณีว่า ตำแหน่งนั้นครบวาระพอดีหรือยังเหลือเวลาในวาระอยู่

ปัญหา

สหกรณ์ขอเปลี่ยนใช้ข้อบังคับใหม่ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์ยังไม่ได้รับจดทะเบียน ซึ่งตามข้อบังคับเดิม กำหนดให้กรรมการดำเนินการเลือกตั้งระหว่างกันเองดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ เมื่อสหกรณ์ได้เลือกตั้ง กรรมการดำเนินการและถือปฏิบัติตามมาตรา 50 คือ ให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งตำแหน่งประธานกรรมการตามที่กำหนดในข้อบังคับใหม่ จะกระทำได้หรือไม่

แนวทางปฏิบัติ

ข้อความตามข้อบังคับเดิมของสหกรณ์ขัดต่อมาตรา 50 วรรคแรก จึงถือบังคับใช้ไม่ได้ เมื่อสหกรณ์ ได้ปฏิบัติตามมาตรา 50 จึงถือว่าถูกต้องแล้ว แม้ว่าข้อบังคับฉบับใหม่จะยังไม่ได้รับจดทะเบียนก็ตาม

ประเด็นที่ 3

ตำแหน่งกรรมการดำเนินการว่างลงก่อนถึงคราวออกตามวาระ

ปัญหา

นาย ก. พ้นจากตำแหน่งก่อนถึงคราวออกตามวาระ และพ้นจากตำแหน่งก่อนถึงวันจับสลากออกกึ่งหนึ่ง ตามความในมาตรา 50 วรรคสอง เมื่อนาย ข. ได้รับเลือกตั้งเข้ามาแทนนาย ก. ก่อนถึงวันจับสลากออก นาย ข. จะต้องจับสลากออกด้วยหรือไม่

แนวทางปฏิบัติ

นาย ข. ได้รับเลือกตั้งเข้ามาแทนนาย ก. จึงต้องถือปฏิบัติตามความแห่งมาตรา 50 วรรคท้าย โดยผู้ที่ได้รับเลือกตั้งตำแหน่งกรรมการดำเนินการแทนตำแหน่งที่ว่าง จะอยู่ในตำแหน่งต่อไปได้เท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ที่ตนแทน ดังนั้น นาย ข. จะต้องจับสลากออกตามมาตรา 50 วรรคสอง ด้วย

ปัญหา

กรณีสหกรณ์มีกรรมการดำเนินการ 15 คน เมื่อครบหนึ่งปีได้จับสลากออก 8 คน ซึ่งถือว่าครบวาระแรก และกรรมการดำเนินการทั้ง 8 คน ได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นกรรมการดำเนินการอีกวาระ ปีต่อมากรรมการดำเนินการอีก 7 คน ครบวาระสองปี และกรรมการดำเนินการ อีก 8 คน ขอลาออกด้วย ทำให้กรรมการดำเนินการพ้นจากตำแหน่งทั้งหมด จึงขอหารือจากผลการเลือกตั้งครั้งใหม่ ดังนี้

1. กรรมการดำเนินการชุด 8 คน ได้รับเลือกตั้งเข้ามาใหม่จำนวน 7 คน
2. กรรมการดำเนินการชุด 7 คน ได้รับเลือกตั้งเข้ามาใหม่จำนวน 5 คน
3. กรรมการดำเนินการคนใหม่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาจำนวน 3 คน

แนวทางปฏิบัติ

1. กรรมการดำเนินการชุด 8 คน ได้รับเลือกตั้งเข้ามา 7 คน กรรมการดำเนินการทั้ง 7 คน ถือว่ามีคุณสมบัติ ที่ขัดต่อมาตรา 50 วรรคสาม เนื่องจากเข้ามาเป็นกรรมการในวาระที่ 3 และสหกรณ์จะต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งกรรมการเข้ามาแทนตำแหน่งที่ว่าง

2. กรรมการดำเนินการชุด 7 คน ได้รับเลือกตั้งเข้ามา 5 คน ถือว่าเป็นวาระที่สอง ยังสามารถบริหารงานต่อไปได้

3. กรรมการดำเนินการใหม่จำนวน 3 คน ให้ถือว่าเป็นการดำรงตำแหน่งวาระแรก

สำหรับปีต่อไปให้กรรมการดำเนินการจับสลากออกกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการดำเนินการสหกรณ์ทั้งหมด และหากเป็นกรรมการดำเนินการตามข้อ 2 ถูกจับสลากออก ให้ถือว่าดำรงตำแหน่งครบวาระที่สองแล้ว ตามมาตรา 50 วรรคสาม จึงไม่มีสิทธิที่จะสมัครเป็นกรรมการในวาระต่อไปได้อีก

ปัญหา

กรณีข้อบังคับกำหนดให้สหกรณ์มีกรรมการดำเนินการจำนวน 15 คน ตามมาตรา 50 เมื่อครบหนึ่งปี กรรมการดำเนินการจะต้องจับสลากออกกี่หนึ่ง แต่ได้มีปัญหาทางปฏิบัติดังนี้

1. กรรมการดำเนินการได้ขอลาออกต่อที่ประชุมใหญ่ จำนวน 11 คน สหกรณ์จะต้องจับสลากอีกหรือไม่
2. เมื่อมีการเลือกตั้งใหม่เพื่อเลือกกรรมการดำเนินการแทนคนเดิมที่ขอลาออกจำนวน 11 คน แต่ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งได้เพียง 7 คน รวมกับกรรมการดำเนินการที่เหลืออีก 4 คน รวมมีกรรมการดำเนินการจำนวน 11 คน จะกระทำได้อย่างไร และสหกรณ์จะมีวิธีปฏิบัติต่อไปอย่างไร

แนวทางปฏิบัติ

1. เมื่อกรรมการดำเนินการได้ลาออกไปจำนวน 11 คน ซึ่งมีจำนวนเกินกว่าหนึ่งในสองของกรรมการดำเนินการทั้งหมดแล้ว สหกรณ์จึงไม่ต่อนำวิธีการจับสลากมาใช้
2. ข้อบังคับของสหกรณ์ได้กำหนดให้มีกรรมการดำเนินการจำนวน 15 คน ดังนั้นเมื่อเลือกตั้งได้เพียง 7 คน รวมกับคนเดิม 4 คน เป็น 11 คน ไม่สามารถกระทำได้นี้เนื่องจากขัดต่อข้อบังคับของสหกรณ์ จึงต้องให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งเพิ่มให้ได้จำนวนทั้งหมด 15 คน หากไม่สามารถกระทำได้ในการประชุมใหญ่นั้นก็จะต้องเรียกประชุมใหญ่วิสามัญเพื่อเลือกตั้งกรรมการดำเนินการให้ได้จำนวน 15 คน โดยในระหว่างนี้กรรมการดำเนินการจำนวน 11 คน ก็ไม่สามารถทำนิติกรรมใดๆ ได้จนกว่าจะมีกรรมการดำเนินการครบตามข้อบังคับ อีกทั้งในปีต่อไปเมื่อกรรมการดำเนินการจำนวน 4 คน ครบวาระต้องออก ก็แนะนำสหกรณ์ให้มีการจับสลากให้กรรมการดำเนินการออกจากตำแหน่งอีก 3 คน เพื่อจะได้มีการเลือกตั้งกรรมการดำเนินการสลับกันไป ตามเจตนารมณ์ของมาตรา 50

ปัญหา

กรรมการดำเนินการดำรงตำแหน่งวาระแรกตามความแห่งมาตรา 136 เมื่อหมดวาระได้รับเลือกเป็นกรรมการดำเนินการอีกวาระ แต่เมื่อครบหนึ่งปีได้จับสลากออกตามความแห่งมาตรา 50 วรคสอง ขอรื้อว่าผู้ที่จับสลากออกจะสามารถได้รับเลือกตั้งเข้ามาดำรงตำแหน่งอีกให้ครบ 2 ปี จะได้หรือไม่

แนวทางปฏิบัติ

กรรมการดำเนินการซึ่งได้ดำรงตำแหน่งวาระแรกแล้วตามความแห่งมาตรา 136 วรคสอง เมื่อครบวาระและได้รับเลือกตั้งเข้ามาอีกครั้ง ถือว่าเป็นการดำรงตำแหน่งในวาระที่สอง หากถูกจับสลากออกเมื่อดำรงตำแหน่งครบหนึ่งปี ให้ถือว่าเป็นการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ จึงไม่มีสิทธิ์ได้รับเลือกตั้งเข้ามาใหม่ได้ ตามความแห่งมาตรา 50 วรคสอง วรคสาม

ปัญหา

สหกรณ์เลือกตั้งกรรมการดำเนินการไว้ 15 คน ต่อมากรรมการดำเนินการพ้นจากตำแหน่งไป 1 คน โดยไม่มีการเลือกตั้งซ่อม เมื่อครบหนึ่งปีจะต้องให้กรรมการจับสลากออกกี่คน

แนวทางปฏิบัติ

ให้กรรมการดำเนินการจับสลากออกจำนวน 7 คน ตามมาตรา 50 วรรคสอง แต่ให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งเข้ามาจำนวน 8 คน เพื่อให้ครบตามจำนวนที่กำหนดในข้อบังคับคือ 15 คน

ประเด็นที่ 4

ระเบียบว่าด้วยการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการ หรือระเบียบว่าด้วยการสรรหา

คณะกรรมการดำเนินการ

ปัญหา

สหกรณ์ออมทรัพย์หนึ่ง จำกัด ได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการ โดยกำหนดเขตเลือกตั้ง 3 เขต ให้แต่ละเขตเลือกตั้งขึ้นก่อนแล้วนำผลการเลือกตั้งดังกล่าวมาให้ที่ประชุมใหญ่รับรอง ระเบียบดังกล่าวขัดต่อกฎหมายหรือไม่

แนวทางปฏิบัติ

คณะกรรมการดำเนินการที่ได้รับเลือกตั้งตามวิธีการที่กำหนดในระเบียบ ไม่ได้กระทำในที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ ดังนั้น ระเบียบดังกล่าวจึงขัดต่อมาตรา 50

ปัญหา

สหกรณ์ออมทรัพย์สอง จำกัด ได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ โดยผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ ได้กำหนดว่าหากตำแหน่งกรรมการดำเนินการว่างลงก่อนถึงวาระ ให้คณะกรรมการเลือกตั้งประกาศชื่อผู้สมัครที่ได้รับคะแนนลำดับถัดไปของเขตเลือกตั้งนั้นๆ เป็นกรรมการดำเนินการแทนจะกระทำหรือไม่

แนวทางปฏิบัติ

ระเบียบดังกล่าวมิได้เลือกตั้งกรรมการดำเนินการโดยที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ ดังนั้น ระเบียบดังกล่าวจึงขัดต่อมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542

ปัญหา

สหกรณ์ออมทรัพย์สาม จำกัด ให้แต่ละหน่วยงานย่อยเลือกตั้งกรรมการดำเนินการในแต่ละหน่วยงานก่อนแล้วนำมาให้ที่ประชุมใหญ่รับรองอีกครั้งหนึ่ง จะกระทำหรือไม่

แนวทางปฏิบัติ

หน่วยงานย่อยจะเลือกตั้งกรรมการดำเนินการในแต่ละหน่วยงานแล้วนำมาให้ที่ประชุมใหญ่รับรองอีกครั้งหนึ่ง ไม่สามารถปฏิบัติได้เพราะไม่เป็นการเลือกตั้งโดยที่ประชุมใหญ่ตามมาตรา 50 แต่ควรกำหนดในข้อบังคับว่าให้หน่วยงานย่อยมีสิทธิเสนอชื่อผู้เข้ารับเลือกตั้งได้จำนวนกี่คน เพื่อให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งอีกครั้ง หรือกำหนดสัดส่วนจำนวนกรรมการดำเนินการต่อจำนวนสมาชิกที่สังกัดหน่วยงานย่อย เพื่อให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งตามสัดส่วนดังกล่าว

ข้อแนะนำ การกำหนดระเบียบการสรรหากรรมการดำเนินการ

สหกรณ์ไม่สามารถกำหนดระเบียบว่าด้วยการเลือกตั้งกรรมการดำเนินการได้ เนื่องจากขัดต่อมาตรา 43 (9) แต่ในทางปฏิบัติสหกรณ์ได้มีการออกระเบียบว่าด้วยการสรรหาบุคคลที่จะได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการดำเนินการก่อนถึงวันประชุมใหญ่ ข้อยุติในกรณีดังกล่าว สามารถแนะนำสหกรณ์ถือปฏิบัติได้ดังนี้

1. การออกระเบียบของสหกรณ์ควรจะกำหนดระเบียบอย่างไร
 - ระเบียบว่าด้วยการสรรหาบุคคลเพื่อเข้ารับการเลือกตั้งเป็นกรรมการดำเนินการ เป็นต้น
2. ขอบเขตของการกำหนดระเบียบเป็นอย่างไร
 - กำหนดการสรรหาบุคคลในแต่ละเขตหรือพื้นที่ หรือกำหนดโควตาของหน่วยงานหรือพื้นที่ว่า จะมีจำนวนกรรมการได้กี่คนสามารถกระทำได้
 - การเลือกตั้งหรือสรรหาบุคคลโดยการเลือกตั้งมาจากหน่วยงานหรือพื้นที่ก่อนจะเสนอชื่อบุคคลที่ได้รับเลือกตั้งหรือสรรหาเบื้องต้นให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งอีกครั้ง ควรกระทำโดยให้จำนวนที่ได้มาจากการสรรหาข้างต้นมีจำนวนมากพอที่จะสามารถให้ที่ประชุมใหญ่มีตัวเลือกในการพิจารณา แต่หากเป็นการสรรหามาจำนวนพอดีก็สามารถทำได้ แต่ต้องให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งอีกครั้ง

ประเด็นที่ 5

จำนวนกรรมการดำเนินการ

ปัญหา

สหกรณ์กำหนดข้อความในข้อบังคับว่า “ให้สหกรณ์มีคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ประกอบด้วย ประธานกรรมการหนึ่งคน และกรรมการอื่นไม่ต่ำกว่าเจ็ดคน แต่ไม่เกินสิบห้าคน...” ขัดต่อมาตรา 50 หรือไม่

แนวทางปฏิบัติ

มาตรา 50 กำหนดว่า “ให้สหกรณ์มีคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งคน และกรรมการอื่นอีกไม่เกินสิบสี่คน” แต่แนวปฏิบัติเป็นสาระสำคัญที่สหกรณ์จะต้องกำหนดจำนวนกรรมการดำเนินการไว้ให้ชัดเจนและแน่นอนในข้อบังคับของสหกรณ์ เพื่อให้สหกรณ์สามารถปฏิบัติตามมาตรา 50 วรคสองได้ โดยสามารถสลับกันดำรงตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งเป็นจำนวนหนึ่งในสองของจำนวนกรรมการดำเนินการทั้งหมด มิเช่นนั้นที่ประชุมใหญ่ก็อาจกำหนดจำนวนและเปลี่ยนแปลงจำนวนกรรมการอื่นได้ทุกปี ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามความแห่งมาตรา 50 วรคสองได้

ปัญหา

สหกรณ์กำหนดจำนวนกรรมการดำเนินการไว้ไม่เกิน 15 คน แต่ได้เลือกตั้งไว้เพียง 9 คน เมื่อครบหนึ่งปีได้จับสลากออกจำนวน 5 คน เหลืออยู่ 4 คน แต่เมื่อเลือกตั้งใหม่ได้เลือกตั้งกรรมการเข้ามา 11 คน เพื่อให้ครบจำนวน 15 คน ตามที่มาตรา 50 กำหนดไว้ จะกระทำได้หรือไม่

แนวทางปฏิบัติ

สหกรณ์ได้เคยกำหนดจำนวนกรรมการไว้ 9 คน เมื่อจับสลากออกไป 5 คน ก็จะต้องเลือกตั้งเข้ามาอีกเพียง 5 คน ไม่สามารถเลือกตั้งเข้ามาเพิ่มอีก 11 คน เพราะจะขัดต่อมาตรา 50 วรคสอง และตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติสหกรณ์จะต้องเข้าออกทีละหนึ่งสลับกันไป ดังนั้น สหกรณ์จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับโดยกำหนดจำนวนกรรมการดำเนินการที่แน่นอนต่อไป มิฉะนั้นจะเกิดปัญหาในการเลือกตั้งกรรมการดำเนินการแต่ละปี และจำนวนกรรมการดำเนินการเข้าออกในแต่ละปีไม่เป็นไปตามมาตรา 50 วรคสอง

ปัญหา

กรณีเลือกตั้งกรรมการดำเนินการไว้เดิม 11 คน ต่อมาขอแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับเป็นจำนวน 15 คน เมื่อครบหนึ่งปีซึ่งจะต้องจับสลากออกนั้น สหกรณ์จะมีวิธีปฏิบัติอย่างไร

แนวทางปฏิบัติ

เมื่อครบหนึ่งปีให้กรรมการดำเนินการจับสลากออกจำนวน 6 คน แต่เลือกตั้งเพิ่มเข้ามา 10 คน เพื่อให้มีจำนวนครบ 15 คน โดยให้ที่ประชุมใหญ่ตั้งเงื่อนไขว่าเมื่อเลือกตั้งครบหนึ่งปีให้กรรมการดำเนินการจำนวน 10 คน ที่เลือกตั้งเข้ามาใหม่ จับสลากออกจำนวน 2 คน รวมกับที่ต้องออกตามวาระอีก 5 คน รวมเป็น 7 คน เพื่อจะได้สลับกันดำรงตำแหน่งปีละ 7 คน หรือ 8 คน ตามเจตนารมณ์แห่งมาตรา 50

ประเด็นที่ 6

ชุมนุมสหกรณ์

ปัญหา

มาตรา 107 กำหนดให้ชุมนุมสหกรณ์ฯ บัญญัติเรื่องจำนวน หลักเกณฑ์ และวิธีการเลือกตั้ง คณะกรรมการดำเนินการไว้ในข้อบังคับ ดังนั้น ชุมนุมสหกรณ์ฯ จะต้องนำบทบัญญัติตามมาตรา 50 มาใช้บังคับด้วยหรือไม่

แนวทางปฏิบัติ

เมื่อมาตรา 107 บัญญัติให้ชุมนุมสหกรณ์กำหนดจำนวน หลักเกณฑ์ และวิธีการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการไว้ในข้อบังคับเป็นการเฉพาะแล้ว จึงไม่ต้องนำบทบัญญัติในมาตรา 50 วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับอีก ดังนั้น ข้อบังคับของชุมนุมสหกรณ์จึงกำหนดจำนวน หลักเกณฑ์ และวิธีการเลือกตั้งแตกต่างไปจากมาตรา 50 ได้

ปัญหา

เรื่องวาระการดำรงตำแหน่ง บทบัญญัติเกี่ยวกับชุมนุมสหกรณ์ไม่ได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น ชุมนุมสหกรณ์ฯ จะต้องนำบทบัญญัติตามมาตรา 50 มาใช้บังคับด้วยหรือไม่

แนวทางปฏิบัติ

บทบัญญัติเกี่ยวกับชุมนุมสหกรณ์ไม่ได้กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น ชุมนุมสหกรณ์จะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในมาตรา 50 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคท้าย

ปัญหา

การนับวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการดำเนินการให้นับจากตัวบุคคล หรือจากสหกรณ์ที่กรรมการดำเนินการสังกัดอยู่

แนวทางปฏิบัติ

การนับวาระการดำรงตำแหน่งกรรมการดำเนินการของชุมนุมสหกรณ์ให้นับจากตัวบุคคลที่เป็นผู้แทนของสหกรณ์สมาชิก มีใช้นับจากสหกรณ์ที่มีผู้แทนสหกรณ์เป็นกรรมการดำเนินการของชุมนุมสหกรณ์

ปัญหา

กรณีผู้ได้รับเลือกเป็นผู้แทนของสหกรณ์สมาชิกซึ่งเป็นกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ และเป็นกรรมการดำเนินการของชุมนุมสหกรณ์ฯ ด้วย เมื่อพ้นจากตำแหน่งกรรมการดำเนินการของสหกรณ์สมาชิก จะต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการดำเนินการของชุมนุมสหกรณ์ฯ ด้วยหรือไม่ กรณีที่ไม่ได้กำหนดไว้ให้ชัดเจนในข้อบังคับ

แนวทางปฏิบัติ

เมื่อข้อบังคับไม่ได้กำหนดไว้ให้ชัดเจนว่าผู้แทนสหกรณ์จะต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการดำเนินการของชุมนุมสหกรณ์ เมื่อพ้นจากตำแหน่งกรรมการดำเนินการจากสหกรณ์สมาชิก แต่สหกรณ์สมาชิกยังไม่ได้มีมติเลือกผู้แทนสหกรณ์คนใหม่ ก็ให้ผู้แทนสหกรณ์สมาชิกเดิมยังคงเป็นกรรมการดำเนินการต่อไป จนกว่าจะครบตามวาระ หรือสหกรณ์สมาชิกจะได้มีมติเลือกผู้แทนสหกรณ์คนใหม่ ผู้แทนสหกรณ์คนเดิมจึงจะพ้นจากการเป็นผู้แทนสหกรณ์และจะต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการดำเนินการของชุมนุมสหกรณ์ฯ ด้วย

ปัญหา

การกำหนดการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการดำเนินการในข้อบังคับของชุมนุมสหกรณ์ เพื่อมิให้ชุมนุมสหกรณ์ต้องเกิดปัญหาการบริหารงานไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์จะต้องพ้นจากตำแหน่งเมื่อพ้นจากการเป็นกรรมการดำเนินการของสหกรณ์สมาชิก ชุมชนสหกรณ์จะมีแนวทางแก้ไขได้อย่างไร

แนวทางปฏิบัติ

แนะนำให้ชุมนุมสหกรณ์แก้ไขข้อบังคับ โดยกำหนดให้กรรมการดำเนินการของชุมนุมสหกรณ์อยู่ในตำแหน่งได้จนกว่าจะครบวาระตามที่กำหนดในข้อบังคับ แม้ว่าจะพ้นจากตำแหน่งกรรมการดำเนินการจากสหกรณ์สมาชิกก็ตาม เพื่อให้การบริหารงานของชุมนุมสหกรณ์เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ปัญหา

ชุมนุมสหกรณ์แห่งหนึ่งได้เลือกตั้งนาย ก. เข้าเป็นประธานกรรมการ เมื่อปี 2544 เป็นวาระที่ 2 ปีที่ 1 เมื่อเป็นได้หนึ่งปี นาย ก. ต้องพ้นจากตำแหน่งประธานกรรมการก่อนถึงคราวออกตามวาระ เนื่องจากพ้นจากการเป็นผู้แทนของสหกรณ์สมาชิก ที่ประชุมใหญ่ปี 2545 จึงได้เลือกนาย ข. เข้ามาเป็นประธานกรรมการแทน อยากทราบว่า นาย ข. จะอยู่ในตำแหน่งได้กี่ปีจึงจะครบวาระ

แนวทางปฏิบัติ

นาย ข. ได้รับเลือกตั้งเข้ามาแทนนาย ก. จึงเข้าข่ายตามมาตรา 50 วรรคท้าย ดังนั้น จึงอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ที่ตนแทน คือ หนึ่งปี

ปัญหา

นาย X ได้รับเลือกเป็นกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์ ในปี 2543 เป็นวาระที่ 1 ปีที่ 1 ต่อมาปี 2544 นาย X ได้ลาออกจากตำแหน่ง โดยที่ประชุมใหญ่ได้เลือกตั้งนาย B เข้ามาแทน ปี 2545 นาย X ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานกรรมการ นาย X จะต้องนับการดำรงตำแหน่งเป็นวาระใด

แนวทางปฏิบัติ

แม้ว่านาย X จะได้ลาออกก่อนจะดำรงตำแหน่งครบวาระก็ตาม การนับวาระการดำรงตำแหน่งของนาย X เมื่อได้รับเลือกตั้งใหม่ก็ให้นับระยะเวลาของวาระต่อเนื่องจากวาระเดิม ดังนั้นจึงถือเป็นการดำรงตำแหน่งในวาระที่สอง

ประเด็นที่ 7

ประเด็นปัญหาอื่นๆ

ปัญหา

ผู้ที่ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 50 หรือมาตรา 52 แต่ได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการดำเนินการตามมติของที่ประชุมใหญ่แล้ว เมื่อตรวจพบแล้วจะให้บุคคลนั้นพ้นจากตำแหน่งโดยวิธีใด อย่างไร และเมื่อใด

แนวทางปฏิบัติ

บุคคลนั้นถือว่าไม่มีคุณสมบัติจึงไม่ได้เป็นกรรมการดำเนินการมาตั้งแต่ต้น ดังนั้นจึงไม่ต้องทำหนังสือลาออก แต่ให้ยกเลิกมติที่ประชุมใหญ่ครั้งนั้นโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 20 เนื่องจากลงมติขัดต่อพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 มาตรา 50 หรือมาตรา 52

ปัญหา

เมื่อกรรมการดำรงตำแหน่งครบสองวาระแล้ว จะต้องเว้นการเป็นกรรมการดำเนินการเป็นเวลาเท่าไร

แนวทางปฏิบัติ

1. กรณีปกติให้เว้น 1 รอบการเลือกตั้งปกติ คือ เมื่อมีการประชุมใหญ่สามัญประจำปี
2. หากคณะกรรมการดำเนินการที่ได้รับเลือกตั้งมีการพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะก่อนครบวาระ กรรมการดำเนินการคนนั้นก็สามารถสมัครเข้ารับการเลือกตั้งได้ เนื่องจากวาระที่ต้องเว้นได้สิ้นสุดลงแล้ว
3. สหกรณ์ควรกำหนดในข้อบังคับให้ชัดเจนว่าเมื่อกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ดำรงตำแหน่งครบสองวาระแล้วจะต้องเว้นเท่าไร เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติของสหกรณ์

ภาคผนวก

คำสั่งกรมส่งเสริมสหกรณ์

ที่ ๔/5 /2546

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาพิจารณาวางระบบ หลักเกณฑ์ กำกับวาระการเป็นกรรมการสหกรณ์
และกลุ่มเกษตรกร

เพื่อให้การจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร เกิดความชัดเจน ฉะนั้น จึงขอแต่งตั้ง
คณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อศึกษาพิจารณาวางระบบ หลักเกณฑ์ หรือแนวทางกำกับวาระการเป็น
กรรมการสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร ซึ่งประกอบด้วย

1. นายเรืองชัย บุญญานันต์ รองอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์	เป็นประธานคณะทำงาน
2. ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านการบริหารจัดการสหกรณ์	เป็นรองประธานคณะทำงาน
3. ผู้อำนวยการสำนักจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์	เป็นรองประธานคณะทำงาน
4. ผู้แทนกรมตรวจบัญชีสหกรณ์	เป็นกรรมการ
5. ผู้แทนกลุ่มวิจัยและพัฒนาสหกรณ์	เป็นกรรมการ
6. ผู้แทนกลุ่มวิจัยและพัฒนา กลุ่มเกษตรกร	เป็นกรรมการ
7. ผู้แทนกลุ่มนิติการ	เป็นกรรมการ
8. ผู้แทนกลุ่มวินัย	เป็นกรรมการ
9. ผู้แทนสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย	เป็นกรรมการ
10. ผู้แทนกลุ่มเกษตรกร	เป็นกรรมการ
11. ผู้อำนวยการส่วนทะเบียนและข้อบังคับ	เป็นกรรมการ และเลขานุการ
12. หัวหน้ากลุ่มงานตรวจการสหกรณ์	เป็นผู้ช่วยเลขานุการ
13. หัวหน้าฝ่ายข้อบังคับและระเบียบสหกรณ์	เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการฯ มีหน้าที่ศึกษาพิจารณาวางระบบ หลักเกณฑ์ หรือแนวทางกำกับวาระการเป็น
กรรมการสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายสหกรณ์และเกิดประโยชน์ในการดำเนินงาน
ของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร และนำเสนอนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อโปรดพิจารณาต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2546

(นายบุญมี จันทรวงศ์)
อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์